

RIIGIKOHUS

PÕHISEADUSLIKKUSE JÄRELEVALVE KOLLEEGIUM

KOHTUOTSUS

Eesti Vabariigi nimel

Kohtuasja number	3-4-1-34-13
Otsuse kuupäev	23. oktoober 2013
Kohtukoosseis	Eesistuja Priit Pikamäe, liikmed Eerik Kergandberg, Jaak Luik, Ivo Pilving ja Jüri Põld
Kohtuasi	Riigilõivuseaduse § 57 lõike 1 ja lisa 1 (1. jaanuarist 2011 kuni 30. juunini 2012 kehtinud redaktsioonis) põhiseaduslikkuse kontroll osas, milles tsiviilasjas hinnaga üle 63 911 euro 64 sendi kuni 95 867 eurot 47 senti tuli hagi esitamisel tasuda riigilõivu 5432 eurot 49 senti
Menetluse alus	Harju Maakohtu 12. augusti 2013. a määrus tsiviilasjas nr 2-10-6612
Asja läbivaatamine	Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

Tunnistada, et riigilõivuseaduse (RT I 2010, 21, 107; RT I, 25.06.2012, 3) § 57 lõige 1 ja lisa 1 olid 1. jaanuarist 2011 kuni 30. juunini 2012 kehtinud redaktsioonis põhiseadusega vastuolus osas, milles tsiviilasjas hinnaga üle 63 911 euro 64 sendi kuni 95 867 eurot 47 senti tuli hagiavalduse esitamisel tasuda riigilõivu 5432 eurot 49 senti.

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. AS Eesti Krediidipank esitas 10. veebruaril 2010 Harju Maakohtule hagi Rae Ehitus Grupp OÜ (kostja I), Aleksei Kiltmani (kostja II), Roman Elošvili ja Erik Koka (kostja III) vastu. Hageja tasus hagiavalduse esitamisel riigilõivu 6391 eurot 16 senti (100 000 krooni). 25. aprillil ja 21. oktoobril 2011 esitas hageja hagi täpsustuse, 26. oktoobril 2011 loobus osaliselt hagit. Tallinna Ringkonnakohus määras 16. mai 2012. a määrusega tsiviilasja hinnaks 72 209 eurot 37 senti. Kohus rahuldas 25. septembri 2012. a otsusega hagi kostja I suhtes täies ulatuses, kostjate II ja III suhtes osaliselt. Otsus jõustus 22. detsembril 2012.

2. 26. novembril 2012 esitas hageja maakohtule enamtasutud riigilõivu tagastamise ja menetluskulude kindlaksmääramise avalduse, taotledes 9. veebruaril 2010 kehtinud riigilõivuseaduse (RLS) § 56 lõike 1 koostoimes lisaga 1 osas, mille kohaselt pidi hagilt hinnaga 72 209 eurot 37 senti (1 131 087 krooni 57 senti) tasuma riigilõivu 5432 eurot 49 senti, põhiseadusvastaseks tunnistamist.

HARJU MAAKOHTU OTSUS

3. Harju Maakohus tunnistas 12. augusti 2013. a otsusega põhiseadusega vastuolus olevaks ja jättis kohaldamata RLS § 57 lõike 1 koostoimes lisaga 1 (1. jaanuarist 2011 kuni 30. juunini 2012 kehtinud redaktsioonis) osas, milles tsiviilasjas hinnaga üle 63 911 euro 64 sendi kuni 95 867 eurot

47 senti tuli hagi esitamisel tasuda riigilõivu 5432 eurot 49 senti. Kohtu põhjenduste kohaselt esitas hageja riigilõivu tagastamise taotluse enne menetlust lõpetava lahendi jõustumist, seega tähtaegselt lähtuvalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku (TsMS) § 150 lõigetest 1 ja 6. Tulenevalt Riigikohtu praktikast saab sel juhul tugineda ka enamtasutud riigilõivu põhiseadusvastasusele. Järelikult saab kohus kontrollida riigilõivu maksmise aluseks olnud sätete põhiseaduspärasust. Asjassepuutuvaks normiks tuleb lugeda 21. oktoobril 2011, s.o hagi täpsustamise avalduse esitamise ajal kehtinud riigilõivuseadus. Nii leidis ka Tallinna Ringkonnakohus 16. mail 2012 ja määras sellest lähtuvalt tsiviilasja hinnaks maakohtus 72 209 eurot 37 senti, millelt tuli tasuda riigilõivu 5432 eurot 49 senti.

MENETLUSOSALISTE ARVAMUSED

4. Riigikogu põhiseaduskomisjon on seisukohal, et enne 30. juunit 2012 kehtinud riigilõivud, mida tuli maksta hagiavalduse esitamisel, olid ebaproportsionaalsed ja tuleb seetõttu põhiseaduse vastaseks tunnistada.

5. Kohtuvaidluse menetlusosalised ei esitanud Riigikohtule oma arvamust.

6. Õiguskantsler leiab, et hagi täpsustamise ajal, s.o 1. jaanuarist 2011 kuni 30. juunini 2012 kehtinud redaktsioonis RLS § 57 lõige 1 koostoimes lisaga 1, mille alusel tuli tsiviilasjas hinnaga üle 63 911 euro 64 senti kuni 95 867 eurot 47 senti tasuda hagiavalduselt riigilõivu 5432 eurot 49 senti, ei olnud põhiseadusega kooskõlas.

7. Justiitsminister leiab, et kohaldamata jäetud norm on põhiseadusega kooskõlas. Riigilõivudega tagatakse kohtumenetluse ökonoomia. Arvestades seda, et on olemas mehhanism maksejõuetu isiku riigilõivu tasumisest täielikult või osaliselt vabastamiseks, ei ole riigilõivumäär ebaproportsionaalselt suur ega põhiseadusega vastuolus.

PÕHISEADUSEGA VASTUOLUS OLEVAKS TUNNISTATUD SÄTE

8. Riigilõivuseaduse (RT I 2010, 21, 107; RT I, 25.06.2012, 3) § 57 „Hagiavalduse, avalduse ja kaebuse läbivaatamine” lõige 1:

„Hagiavalduse esitamisel tasutakse riigilõivu lähtuvalt hagi hinnast käesoleva seaduse lisa 1 järgi või kindla summana.”

9. Lisa 1 riigilõivuseaduse juurde „Riigilõivu täismäärad avalduse esitamise eest tsiviilkohtumenetluses (eurodes)” (1. jaanuarist 2011 kuni 30. juunini 2012) väljavõte:

Tsiviilasja hind kuni, k.a	Riigilõivu täismäär
63 911,64	[---]
95 867,47	5432,49

KOLLEEGIUMI SEISUKOHT

10. Kolleegium nõustub maakohtu seisukohaga normi asjassepuutuvuse suhtes. TsMS § 123 sätestab, et tsiviilasja hinna arvestamisel võetakse aluseks hagi või muu avalduse esitamise aeg. Tsiviilasja hind selgus hagiavalduse viimasel täpsustamisel, praeguses asjas seega 21. oktoobri 2011. a seisuga. Seega on asjassepuutuv norm 1. jaanuarist 2011 kuni 30. juunini 2012 kehtinud redaktsioonis RLS § 57 lõige 1 ja lisa 1 osas, milles tsiviilasjas hinnaga üle 63 911 euro 64 senti kuni 95 867 eurot 47 senti tuli hagi esitamisel tasuda riigilõivu 5432 eurot 49 senti.

11. Riigikohus on mitmes lahendis tunnistanud põhiseaduse vastaseks hagiavalduselt tasuda tulnud riigilõivu, mis oli väiksem kui praeguses asjas tasuda tulnud riigilõiv (vt nt Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 10. aprilli 2013. a otsus asjas nr 3-4-1-27-12). Riigikohus on ka põhiseaduse vastaseks tunnistanud apellatsioonkaebuselt tasuda tulnud praeguse asjaga võrreldes sama suure riigilõivu (Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 7. mai 2012. a otsus asjas nr 3-4-1-7-12). Samuti on Riigikohus põhiseaduse vastaseks tunnistanud hagiavalduselt tasuda tulnud sama suure riigilõivu kroonides (Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 11. juuni 2013. a otsus asjas nr 3-4-1-15-13).

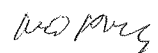
12. Riigikohus jääb oma seniste seisukohtade juurde. Eelviidatud otsustes toodud põhjendustel tuleb ka praeguses asjas kohaldamata jäetud normi põhiseadusvastasust tunnistada. Normi ei ole võimalik ega vajalik kehtetuks tunnistada, kuna seadusandja on normi juba ise kehtetuks tunnistanud.

Priit Pikamäe

Eerik Kergandberg

Jaak Luik

Ivo Pilving

Jüri Pöld